

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНИХ ПОКАЗНИКІВ

© 2015 КРЕМЕНЬ В. М., ОГОЛЬ Д. О.

УДК338.27:[336.74+336.77]

Кремень В. М., Оголь Д. О. Удосконалення методичних засад прогнозування грошово-кредитних показників

Мета статті полягає в розробці науково-практичного вдосконалення методичних засад прогнозування грошово-кредитних показників на основі використання методу статистичних рівнянь залежностей. Доведено, що прогнозування таких грошово-кредитних показників, як грошова маса, грошова база і рівень монетизації має бути науково обґрунтованим і виходити із запланованої економічної динаміки. У роботі побудовано одноччинникові статистичні рівняння залежностей між ВВП (як результативною ознакою) та обсягом грошової маси, обсягом грошової бази і рівнем монетизації (як чинниковими ознаками). Дослідження основних документів стратегічного розвитку України та експертного бачення економічного розвитку дозволило визначити цільові значення ВВП України на коротко-, середньо- і довгострокову перспективу. Виходячи з цих значень, із використанням наукового інструментарію статистичних рівнянь залежностей у роботі обчислено прогностичні показники грошової маси, грошової бази і рівня монетизації. Перспективою подальших досліджень в контексті завершення переходу грошово-кредитної політики в Україні на режим інфляційного таргетування є визначення впливу грошової маси, грошової бази і рівня монетизації на інфляційні таргети, зокрема індекс споживчих цін та дефлятор ВВП.

Ключові слова: грошова маса, грошова база, рівень монетизації, ВВП, прогнозування, метод статистичних рівнянь залежностей.

Табл.: 2. **Формул:** 5. **Бібл.:** 23.

Кремень Вікторія Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

E-mail: kremen_viktori@ukr.net

Оголь Дмитро Олексійович – аспірант, кафедра фінансів, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

E-mail: ogo_dmytro@ukr.net

УДК 338.27:[336.74+336.77]

Кремень В. М., Оголь Д. А. Совершенствование методических основ прогнозирования денежно-кредитных показателей

Цель статьи заключается в разработке научно-практического совершенствования методических основ прогнозирования денежно-кредитных показателей на основе использования метода статистических уравнений зависимости. Доказано, что прогнозирование таких денежно-кредитных показателей, как денежная масса, денежная база и уровень монетизации должно быть научно обоснованным и исходить из запланированной экономической динамики. В работе построены однофакторные статистические уравнения зависимости между ВВП (как результативным признаком) и объемом денежной массы, объемом денежной базы и уровнем монетизации (как факторными признаками). Исследование основных документов стратегического развития Украины и экспертного видения экономического развития позволило определить целевые значения ВВП Украины на кратко-, средне- и долгосрочную перспективу. Исходя из этих значений, с использованием научного инструментария статистических уравнений зависимости в работе вычислены прогностические показатели денежной массы, денежной базы и уровня монетизации. Перспективой дальнейших исследований в контексте завершения перехода денежно-кредитной политики в Украине на режим инфляционного таргетирования является определение влияния денежной массы, денежной базы и уровня монетизации на инфляционные таргеты, в частности индекс потребительских цен и дефлятор ВВП.

Ключевые слова: денежная масса, денежная база, уровень монетизации, ВВП, прогнозирование, метод статистических уравнений зависимости.

Табл.: 2. **Формул:** 5. **Библ.:** 23.

Кремень Виктория Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

E-mail: kremen_viktori@ukr.net

Оголь Дмитрий Алексеевич – аспирант, кафедра финансов, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

E-mail: ogo_dmytro@ukr.net

UDC 338.27:[336.74+336.77]

Kremen V. M., Ogol D. O. Improving the Methodical Bases for Prognosticating the Money-and-Credit Indicators

The article is aimed to develop a scientific-practical improvement of methodical bases for prognosticating the money-and-credit indicators, based on the method of statistical equations of dependencies. It has been proved that prognosticating of the money-and-credit indicators such as money supply, monetary base and level of monetization should be scientifically substantiated and resulted from the planned economic dynamics. In this publication, the unifactor statistical equations of dependencies between GDP (as effective sign) and the amount of the money supply, monetary base volume and level of monetization (as factor signs), have been built. Study of the basic documents for the strategic development of Ukraine together with expert vision of economic development allowed to identify the Ukraine's GDP targets for the short, medium and long perspectives. Based on these values, making use of scientific tools of statistical equations of dependencies, prognostic indicators of the money supply, monetary base and level of monetization have been calculated. Prospect of further research, in the context of completion of the transition of money-and-credit policy in Ukraine into the regime of inflation targeting, is to determine the effect of money supply, monetary base and level of monetization on the inflationary targets, in particular the consumer price index and the GDP deflator.

Key words: money supply, monetary base, level of monetization, GDP, prognosticating, method of statistical equations.

Tabl.: 2. **Formulae:** 5. **Bibl.:** 23.

Kremen Viktoriia M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

E-mail: kremen_viktori@ukr.net

Ogol Dmytro O. – Postgraduate Student, Department of Finance, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

E-mail: ogo_dmytro@ukr.net

Проведений нами аналіз Основних засад грошово-кредитної політики України протягом 2002–2015 рр. засвідчив, що з позиції стратегічного та оперативного-тактичного аспектів реалізації грошово-кредитної політики важлива роль належить показникам грошової маси і грошової бази. Так, темпові показники монетарної бази представлені в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2003–2015 рр., а грошової маси – з 2003 р. по 2009 р. В абсолютному ж вимірі ці показники наводилися в Основних засадах грошово-кредитної політики протягом 2002–2006 рр. З метою покращення інформаційно-аналітичного супроводу реалізації грошово-кредитної політики нами пропонується провести економіко-математичне моделювання впливу грошової маси і грошової бази на ВВП, а також визначити їх прогностичні значення, виходячи із планових обсягів ВВП.

Дослідження особливостей розробки і реалізації грошово-кредитної політики розглядалися у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них науковці Долан Е. Дж. [4], К. Д. Кемпбелл [4], Р. Дж. Кемпбелл [4], Ф. С. Мишкін [13], Базилевич В. Д. [1], Баластрик Л. О. [1], Барановський О. І. [2], [3], Козюк В. В. [6], Іванець В. І. [9], Любунь В. С. [9], Любунь О. С. [9], Лютий І. О. [10], [11], Орлюк О. П. [15], Стельмах В. С. [14], Савлук М. І. [22], Мороз А. М. [22], Пуховкіна М. Ф. [22] та ін. Високо оцінюючи існуючі наукові здобутки, слід звернути увагу на те, що на сьогоднішній день недостатньо дослідженими залишаються питання визначення грошово-кредитних показників при розробці засад і реалізації грошово-кредитної політики, виходячи із прогностичної динаміки економічної системи країни.

Метою статті є вдосконалення методичних засад прогнозування грошово-кредитних показників на основі використання методу статистичних рівнянь залежностей.

Для реалізації поставленого наукового завдання нами пропонується використати метод статистичних рівнянь залежностей, розроблений О. І. Кулиничем і Р. О. Кулиничем [7, 8, 19]. Для побудови статистичних рівнянь залежностей між ВВП як результативною ознакою та обсягом грошової маси, обсягом грошової бази і рівнем монетизації як чинниковими ознаками було використано науково-методичний інструментарій статистичних рівнянь залежностей для одночинникового зв'язку залежно від існуючої динаміки чинникової і результативної ознак.

Проведені розрахунки дозволили дійти висновку, що взаємозв'язок між ВВП і грошовою масою може бути описаний такими функціями статистичних рівнянь:

– лінійна ЛПЗ № 1:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,1994d \frac{x_i}{x_{\max}} - 1 \right); \quad (1)$$

– парабола:

$$y = y_{\max} \left(1 - 0,9057d \frac{1 - \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1 \right). \quad (2)$$

Результати розрахунків параметрів та показників адекватності статистичних рівнянь залежності між ВВП та грошовою базою засвідчили, що взаємозв'язок між ВВП та грошовою базою може бути описаний такими функціями:

– лінійна ЛПЗ № 1:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{x_i}{x_{\max}} - 1 \right); \quad (3)$$

– обернена парабола:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{1 - \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1 \right). \quad (4)$$

Описати функціональний зв'язок між ВВП та фінансовою глибиною економіки України серед усіх функцій статистичних рівнянь залежностей може таке рівняння:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,0002d \frac{x_i}{x_{\max}} - 1 \right). \quad (5)$$

З метою визначення очікуваного обсягу ВВП України проаналізуємо ключові стратегічні та основоположні документи розвитку економічної системи країни в цілому. Тим більше, що, враховуючи загострення фінансово-економічної кризи та згладжування циклічності функціонування і розвитку економічної і фінансової системи, назріла суттєва необхідність формування цілісного бачення реалізації та удосконалення грошово-кредитної політики.

Отже, потребують розгляду, вивчення і систематизації проблеми, перспективи і вимоги до параметрів економічного розвитку і реалізації грошово-кредитної політики в Україні, які визначені в розроблених останнім часом стратегічних документах розвитку країни:

- ✦ Проект Стратегії розвитку України у період до 2020 року, який розроблений на виконання доручення Кабінет Міністрів України Міністерством економіки України за участю центральних органів виконавчої влади, Державної установи «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» із урахуванням пропозицій, отриманих від громадських організацій [18];
- ✦ Національна стратегія розвитку «Україна-2015» у редакціях 2008 р. [20] і 2009 р. [21], яка базується на результатах дослідження «Стратегічні виклики суспільству та економіці України у XXI ст.» під редакцією В. М. Гейця, В. П. Семиноженка і Б. Є. Кваснюка та підсумовує роботу, що декілька років тривала під егідою «Українського форуму»;
- ✦ «Стратегія-2020», проголошена у 2014 р. [17].

Проведений аналіз дозволив нами систематизувати особливості експертного бачення динаміки ВВП, а також на цій основі обчислити значення ВВП для 2015–2020 рр. (табл. 1).

Планові та прогнозовані значення ВВП України згідно зі стратегічними документами розвитку економіки та оцінками фінансово-кредитних організацій

№ з/п	Стратегічний документ / Організація	Часовий горизонт	Цільове значення ВВП	Обчислені значення номінального ВВП, млн грн
1	Проекту Стратегії розвитку України у період до 2020 р.			
1.1.	Інерційний (песимістичний) сценарій	2013 – 2020 рр.	Темп приросту ВВП – 5,2% щороку	2015 р. – 1643037,5 2016 р. – 172875,5 2020 р. – 2117025,9
1.2.	Інвестиційно-активний (оптимістичний) сценарій	2013 – 2020 рр.	Темп приросту ВВП – 6,5% щороку	2015 р. – 1643037,5 2016 р. – 172875,5 2020 р. – 2117025,9
2	Україна-2015	2015 р.	ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) – 12 – 15 тис. дол. США	2015 р. – 4400193,9 – 5500242,4
3	Стратегія-2020	2020 р.	ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) – 16 тис. дол. США	2020 р. – 10726249,3
4	Кабінет Міністрів України	2016 р.	Темп зростання реального ВВП – 102%	2015 р. – 2 100 000
5	Національний банк України	2015 р.	Темп зростання ВВП – 91,0%	2015 р. – 1425722,5
6	Міжнародний валютний фонд	2015 р.	Темп зростання ВВП – 94,5%	2015 р. – 1480558,0 2016 р. – 1510169,119
7	Standard&Poor's	2015 р.	Темп зростання ВВП – 92,5%	2015 р. – 1449223,4 2016 р. – 1478207,9
		2016 р.	Темп зростання ВВП – 102,0%	
		2017, 2018 рр.	Темп зростання ВВП – 104,0 – 104,5%	

Джерело: складено і обчислено авторами на основі [12, 16, 17, 18, 20, 21, 23].

Концептуальною основою реалізації грошово-кредитної політики відповідно до Проекту Стратегії розвитку України у період до 2020 року є те, що вона має бути націлена на відновлення фінансової стійкості та довіри між усіма суб'єктами ринку. Ефективність грошово-кредитна політика, на думку авторів документу, повинна оцінюватися через призму забезпечення стабільності гривні та обґрунтованої монетизації економіки. Більше того, використання ефективних інструментів грошово-кредитної політики щодо забезпечення необхідної збалансованості монетарних і макроекономічних показників ідентифікується як фундаментальна проблема, яка потребує вирішення в середньо- та довгостроковій перспективі потребує вирішення з позиції забезпечення стабільних темпів розвитку економіки України [18, с. 138 – 139, 145].

Національна стратегія розвитку «Україна-2015» в редакціях 2008 р. і 2009 р. хоча й не містить кількісних параметрів економічного зростання в Україні, проте дозволяє нам систематизувати базові якісні характеристики економічного зростання. Систематизація характеристик економічного зростання в Україні дозволяє виділити ключові його якісні особливості, які можуть розглядатися як пріоритети державної політики регулювання економіки: ресурс, напрацьований національною економікою за роки піднесення, але не інвестова-

ний у майбутнє зростання, вичерпується; забезпечення економічного зростання повинно відбуватися в довгих економічних циклах; економічне зростання не завжди спроможне перетворитися на прогрес – у цьому контексті особливого значення набуває підґрунтя економічне зростання – зовнішня кон'юнктура і сировинний перебік чи економіка знань, інтелектуальні ресурси і високотехнологічна продукція; посилення соціальної віддачі від економічного зростання та забезпечення соціальної стабільності; багатоваріантність економічного зростання [20, 21].

Що стосується програми реформ «Стратегія-2020», проголошеної у 2014 р., то на сьогоднішній день вона оприлюднена у вигляді виключно тез [17]. Втім аспекти, які би безпосередньо стосувалися грошово-кредитної політики, у ній немає, а серед показників економічного зростання в ній йдеться про ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) – передбачається його нарощення з \$ 8508 у 2014 р. до \$ 16000 у 2020 р., тобто на 88% за весь період, або ж на 11% у середньому за рік.

Використовуваний методичний підхід статистичних рівнянь залежностей дозволяє визначити цільові значення грошової маси і грошової бази залежно від запланованого обсягу ВВП та обсяг необхідної їх зміни (табл. 2).

Цільові значення грошової маси, грошової бази і рівня монетизації відповідно до цільових значень ВВП України

№ з/п	Статистичне рівняння залежності між ВВП та грошово-кредитним показником x_i	Алгоритм визначення d_{y_g}	Алгоритм обчислення цільового значення x_{ig}	Цільове значення x_g для цільового значення ВВП, млрд грн		
				1 650	1 750	2 000
1	Грошова маса, млн грн					
1.1.	Лінійна ЛПЗ № 1: $y = y_{\min} \left(1 + 0,1994d \frac{x_i - 1}{x_{\max}} \right)$	$d_{y_g} = \frac{y_g}{y_{\min}} - 1$	$x_{ig} = \left(\frac{d_{y_g}}{b_x} + 1 \right) x_{\min}$	912867	970471	1114480
1.2.	Парабола: $y = y_{\max} \left(1 - 0,9057d \frac{1 - \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1}{x_0} \right)$	$d_{y_g} = 1 - \frac{y_g}{y_{\min}}$	$x_{ig} = \left(1 - \frac{d_{y_g}}{b_x} \right) x_0$	911736	1012874	1080300
2	Грошова база, млн грн					
2.1.	Лінійна ЛПЗ № 1: $y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{x_i}{x_{\max}} - 1 \right)$	$d_{y_g} = \frac{y_g}{y_{\min}} - 1$	$x_{ig} = \left(\frac{d_{y_g}}{b_x} + 1 \right) x_{\min}$	338288	359878	413852
2.2.	Обернена парабола: $y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{1 - \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1}{x_0} \right)$	$d_{y_g} = \frac{y_g}{y_{\min}} - 1$	$x_{ig} = \left(\frac{d_{y_g}}{b_x} + 1 \right) x_0$	305903	338288	359878
3	Рівень монетизації, %					
3.1.	Логічна ЛОГПЗ № 1: $y(x) = \frac{1}{\frac{1}{y_{\min}} - bd \frac{1}{x_{\min}} \frac{1}{x_i}}$	$d_{y_g} = \frac{1}{y_{\min}} - \frac{1}{y_g}$	$x_{ig} = \frac{1}{\frac{1}{x_{\min}} - \frac{d_{y_g}}{b_x}}$	69,5	70,6	72,9

Джерело: розраховано авторами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, провівши дослідження ми дійшли таких висновків:

1. У процесі удосконалення інформаційно-аналітичного супроводу реалізації грошово-кредитної політики науково обґрунтованого прогнозування потребують показники грошової маси, грошової бази і рівня монетизації. Грошова маса і грошова база є важливими показниками у процесі реалізації грошово-кредитної політики в Україні. Грошова маса є моментним показником і характеризує кількість грошей в економічній системі за певний проміжок часу та в Україні може вимірюватися грошовими агрегатами М2 і М3. Грошова база є показником бази фінансування, яка є основою для формування грошових агрегатів, а не самим грошовим агрегатом. Грошова база використовується як один із основних показників грошово-кредитної політики і часто друкується пресою разом з грошовими агрегатами. Грошова база охоплює сукупність готівки та залишки коштів комер-

ційних банків на їхніх рахунках в центральному банку. Рівень монетизації економіки є основним індикатором насиченості економіки грошима та характеризує запас грошової маси на 1 гривню валового внутрішнього продукту. Прогнозування цих показників має відбуватися виходячи із запланованої економічної динаміки відповідно до пріоритетів фінансової політики.

2. Застосування методу статистичних рівнянь залежностей дозволило дійти висновку, що залежність між ВВП та грошовою масою описується такими рівняннями:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,1994d \frac{x_i - 1}{x_{\max}} \right),$$

$$y = y_{\max} \left(1 - 0,9057d \frac{1 - \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1}{x_0} \right),$$

між ВВП та грошовою базою:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{x_i}{x_{\max} - 1} \right),$$

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,6319d \frac{x_i \leq x_0}{x_0}; \frac{x_i > x_0}{x_0} - 1 \right),$$

між ВВП та рівнем монетизації:

$$y = y_{\min} \left(1 + 0,0002d \frac{x_i}{x_{\max} - 1} \right).$$

3. Систематизація основних документів стратегічного розвитку України (Проект Стратегії розвитку України у період до 2020 року, Національна стратегія розвитку «Україна-2015» та «Стратегія-2020») та експертного бачення економічної динаміки в Україні (Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Міжнародний валютний фонд, Standard&Poor's) дозволили обґрунтувати цільові значення ВВП на коротко-, середньо- і довгострокову перспективи – 1650, 1750 і 2000 млрд грн.

4. Науково-методичний інструментарій статистичних рівнянь залежностей дозволив визначити прогностичні показники грошової маси, грошової бази і рівня монетизації для усіх цільових показників ВВП України на коротко-, середньо- і довгострокову перспективи для різних функціональних залежностей. Запропонований науково-методичний дозволяє покращити інформаційно-аналітичне забезпечення планування, розробки і реалізації грошово-кредитної політики. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Базилевич В.** Макроекономіка : підручник / В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик. – К. : Знання, 2008. – 743 с.
2. **Барановський О. І.** Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. – К. : Нац. торгово-економічний ун-т, 2004. – 759 с.
3. **Барановський О. І.** Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський. – К. : Фенікс; Інститут економічного прогнозування, 1999. – 338 с.
4. **Долан Е. Дж.** Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Е. Дж. Долан, К. Д. Кемпбелл, Р. Дж. Кемпбелл. – М.-Л., 1991. – 448 с.
5. **Кемпбелл Р.** Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / Пер. з англ. – Ч. 1: Макроекономіка / Р. М. Кемпбелл, С. Л. Брю. – Львів : Просвіта, 1997. – 671 с.
6. **Козюк В. В.** Центральний банк та грошово-кредитна політика / В. В. Козюк. – Тернопіль : Джура, 1999. – 260 с.
7. **Кулинич Роман Омелянович:** персональний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kulynych.in.ua/home>
8. **Кулинич О. І.** Економетрія : навчальний посібник / О. І. Кулинич. – Хмельницький : Поділля, 1997. – 120 с.
9. **Любунь О. С.** Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності : навчальний посібник / О. С. Любунь, В. С. Любунь, І. В. Іванець. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 357 с.
10. **Лютій І. О.** Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки : монографія / І. О. Лютій. – К. : Атіка, 1999. – 239 с.

11. **Лютій І. О.** Грошово-кредитна політика та особливості її реалізації в Україні / І. О. Лютій. // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 20 – 25.

12. МВФ підтвердив прогноз росту ВВП України в 2016 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mignews.com.ua/biznes/5394487.html>

13. **Мишкін Ф. С.** Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Фредерік С. Мишкін / Пер. з англ. С. Панчишин, Г. Стеблій, А. Стасишин. – К. : Основи, 1998. – 963 с.

14. Монетарна політика НБУ: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В. С. Стельмаха. – К. : Центра наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.

15. **Орлюк О. П.** Фінансове право : навчальний посібник / О. П. Орлюк. – К. : Юрін-ком Інтер, 2003. – 527 с.

16. СМІ: Кабмін прийняв основи бюджетної політики на 2016 год [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gordonua.com/news/money/SMI-Kabmin-prinyal-osnovy-byudzhethnoy-politiki-na-2016-god-74546.html>

17. Стратегія реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua/2020/>

18. Стратегія розвитку України у період до 2020 року : Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dsaua.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90-2020-8catid=36:2010-09-13-13-04-19&Itemid=70&lang=ru

19. **Кулинич О. І.** Теорія статистики : підручник. – 5-те вид., перероб. і допов. / О. І. Кулинич, Р. О. Кулинич. – К., 2010. – 239 с.

20. Україна-2015: Національна стратегія розвитку. – К., 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>

21. Україна-2015: Національна стратегія розвитку. – К., 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uf.org.ua/books/4313166_Strateg%20nov-ost%20230109.pdf

22. Центральний банк та грошово-кредитна політика : підручник / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.

23. S&P дало свій прогноз по ВВП України на 2015 – 2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/~/348539>

REFERENCES

- Bazylevych, V., Bazylevych, K., and Balastryk, L. *Макроекономіка* [Macroeconomics]. Kyiv: Znannia, 2008.
- Baranovskiy, O. I. *Finansova bezpeka v Ukraini (metodologiya otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia)* [Financial security in Ukraine (assessment methodology and tools required)]. Kyiv: KNTEU, 2004.
- Baranovskiy, O. I. *Finansova bezpeka* [Financial security]. Kyiv: Feniks; Instytut ekonomichnoho prohozuvannia, 1999.
- Dolan, E. Dzh., Kempbell, K. D., and Kempbell, R. Dzh. *Dengi, bankovskoe delo i denezhno-kredytinaia politika* [Money, banking and monetary policy]. Moscow; Leningrad, 1991.
- Kempbell, P. M., and Briu, S. L. *Analitychna ekonomiiia: pryntsyup, problemy i polityka* [Analytical economy: principles, problems and policies]. Lviv: Prosvita, 1997.
- Koziuk, V. V. *Tsentrалnyi bank ta hroshovo-kredytна polityka* [The Central Bank and monetary policy]. Ternopil: Dzhura, 1999.
- Kulynych Roman Omelianovych: personalnyi sait. <http://www.kulynych.in.ua/home>
- Kulynych, O. I. *Ekonometriia* [Econometrics]. Khmelnytskyi: Podillia, 1997.
- Kulynych, O. I., and Kulynych, R. O. *Teoriia statystyky* [The theory of statistics]. Kyiv, 2010.
- Liutyi, I. O. *Hroshovo-kredytна polityka v umovakh perekhidnoi ekonomiky* [Monetary policy in transition economies]. Kyiv: Atika, 1999.
- Liutyi, I. O. "Hroshovo-kredytна polityka ta osoblyvosti ii realizatsii v Ukraini" [Monetary policy and especially its implementation in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2000): 20-25.
- Liubun, O. S., Liubun, V. S., and Ivanets, I. V. *Natsionalnyi bank Ukrainy: osnovni funktsii, hroshovo-kredytна polityka, rehuliuvan-*

nia bankivskoi diialnosti [National Bank of Ukraine: basic functions, monetary policy, banking regulation]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2004.

Myshkin, F. S. *Ekonomika hroshei, bankivskoi spravy i finansovykh rynkiv* [Economics of money, banking and financial markets]. Kyiv: Osnovy, 1998.

Monetarna polityka NBU: suchasnyi stan ta perspektyvy zmin [Monetary Policy: Current State and Prospects change]. Kyiv: Tsentra naukovykh doslidzhen Natsionalnoho banku Ukrainy; UBS NBU, 2009.

"MVF podtverdil prognoz rosta VVP Ukrainy v 2016 godu" [The IMF confirmed the forecast for GDP growth in Ukraine in 2016]. <http://mignews.com.ua/biznes/5394487.html>

Moroz, A. M. et al. *Tsentralnyi bank ta hroshovo-kredytna polityka* [The Central Bank and monetary policy]. Kyiv: KNEU, 2005.

Orliuk, O. P. *Finansove pravo* [Financial law]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2003.

"Stratehiia rozvytku Ukrainy u period do 2020 roku : Proekt" [The development strategy of Ukraine till 2020 Project]. http://www.dsau.org/index.php?option=com_content&view=article&id=90:2020-&catid=36:2010-09-13-13-04-19&Itemid=70&lang=ru

"Stratehiia reform" [Strategy reforms]. <http://reforms.in.ua/2020/>

"SMI: Kabmin prinial osnovy biudzhethnoy politiki na 2016 god" [Media: Cabinet adopted a budgetary policy for 2016]. <http://gordonua.com/news/money/SMI-Kabmin-prinyal-osnovy-byudzhethnoy-politiki-na-2016-god-74546.html>

"S&P dalo svii prohnoz po VVP Ukrainy na 2015 – 2016 rr." [S&P gave its forecast for Ukraine's GDP in 2015 – 2016]. <http://news.finance.ua/ua/news/~/34853>

"Ukraina-2015: Natsionalna stratehiia rozvytku" [Ukraine 2015: National Development Strategy]. <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>

"Ukraina-2015: Natsionalna stratehiia rozvytku" [Ukraine 2015: National Development Strategy]. http://www.uf.org.ua/books/4313166_Strateg%20nov-ost%202030109.pdf

УДК 658

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ЗАЛИШКОВОГО ПРИБУТКУ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОНТРОЛІНГУ ПОВЕДІНКИ

© 2015 МАКАРЕНКО Т. Ю.

УДК 658

Макаренко Т. Ю. Теоретичні основи концепції залишкового прибутку та її використання як інструменту контролінгу поведінки

Завданням даної статті є дослідження теоретичних основ концепції залишкового прибутку та особливостей її використання як інструменту контролінгу поведінки на підприємстві. Визначено сутність показника та ключові аспекти його розрахунку. Обґрунтовано використання показників залишкового прибутку у прийнятті інвестиційних рішень, оцінці вартості підприємства та мотивації на основі тверджень теореми Прайнрайха – Люке. Визначено та досліджено інформаційну та мотиваційну функції залишкового прибутку. Проаналізовано чотири форми відповідності показників залишкового прибутку критерію конгруентності цілей: слабку, сильну, помірну та досконалу. Доведено, що дотримання критерію конгруентності цілей при виборі ключового показника результативності сприяє гармонізації інтересів інвесторів та менеджерів, дозволяє зменшити конфлікт інтересів та мотивувати менеджерів до прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: показник результативності, залишковий прибуток, теорема Прайнрайха – Люке, контролінг поведінки, конгруентність цілей.

Рис.: 1. **Формул:** 7. **Бібл.:** 14.

Макаренко Тетяна Юрївна – аспірантка, кафедра корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

E-mail: tetiana_makarenko@ukr.net

УДК 658

Макаренко Т. Ю. Теоретические основы концепции остаточной прибыли и её использование в качестве инструмента контроллинга поведения

Основной задачей данной статьи является исследование теоретических основ концепции остаточной прибыли и особенностей её использования в качестве инструмента контроллинга поведения на предприятии. Определены суть показателя и ключевые аспекты его расчётов. На основании утверждений теоремы Прайнрайха – Люке обосновано использование показателей остаточной прибыли в принятии инвестиционных решений, оценке стоимости и мотивации персонала. Определены и исследованы информационная и мотивационная функции показателя. Проанализированы четыре формы соответствия показателей остаточной прибыли критерію конгруентности целей: слабая, сильная, умеренная и совершенная. Доказано, что соблюдение критерия конгруентности целей при выборе ключевого показателя результативности способствует гармонизации интересов инвесторов и менеджеров, позволяет уменьшить конфликт интересов и мотивировать менеджеров к принятию эффективных управленческих решений.

Ключевые слова: показатель результативности, остаточная прибыль, теорема Прайнрайха – Люке, контроллинг поведения, конгруентность целей.

Рис.: 1. **Формул:** 7. **Библ.:** 14.

Макаренко Татьяна Юрьевна – аспирантка, кафедра корпоративных финансов и контроллинга, Киевский национальный экономический университет имени В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)

E-mail: tetiana_makarenko@ukr.net

UDC 658

Makarenko T. Yu. Theoretical Bases of the Conception of Residual Profits and its Use as a Tool for Behavior Controlling

The main aim of this article is to explore the theoretical bases of the concept of residual profit and characteristics of its use as a tool for behavior controlling in the enterprise. The essence of indicator and key aspects of its calculating have been determined. Based on statements of the Preinreich-L?cke theorem, use of indicators of residual profit in making investment decisions, assessing the value and motivation of staff has been substantiated. The information and motivational functions of the indicator have been identified and examined. The four forms of compliance of indicators of residual profit with the criterion of goal congruence have been analyzed: weak, strong, moderate, and advanced. It has been proven, that compliance with the criterion of goal congruence when selecting the key performance indicator helps to harmonize interests of investors and managers, allows to reduce the conflict of interests and motivate managers to take effective administrative decisions.

Key words: performance indicator, residual profit, Preinreich-L?cke theorem, behavior controlling, goal congruence.

Pic.: 1. **Formulae:** 7. **Bibl.:** 14.

Makarenko Tetiana Yu. – Postgraduate Student, Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

E-mail: tetiana_makarenko@ukr.net